

УДК 368.1

ФОРМАЛІЗАЦІЯ РОЗВИТКУ СЕГМЕНТУ МАЙНОВОГО ТА РИЗИКОВОГО СТРАХУВАННЯ**Косова Т.Д.,
Слободянюк О.В.**

Предметом дослідження є сегмент майнового та ризикового страхування.

Метою дослідження є розробка пропозицій із удосконалення розвитку сегментів майнового та ризикового страхування.

Методи, що були використані в процесі дослідження: узагальнення, метод порівняльного аналізу, статистичний, кореляційно-регресійний аналіз та побудова факторних моделей.

Результати роботи: Протягом 2010-2015 років найвищі темпи зростання валових і чистих премій демонструють такі види страхування: страхування відповідальності перед третіми особами, страхування вантажів та багажу, авіаційне страхування, страхування фінансових ризиків, автострахування, страхування від нещасних випадків. Скоротилися валові та чисті премії по таких видах страхування: страхування кредитів, страхування від нещасних випадків на транспорті. По страхуванню майна та страхуванню від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ валові премії скоротилися, а чисті премії зросли.

Найбільш потужним сегментом ринку майнового і ризикового страхування є автострахування - страхування наземного транспорту, обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників транспортних засобів, «Зелена картка». Друге місце за обсягом валових і чистих страхових премій має страхування майна, проте сегмент демонструє скорочення. По страхуванню фінансових ризиків питома вага валових і чистих страхових премій є третьою за розміром і продовжує зростання. Четверте місце має сегмент страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ. Стійку тенденцію до зростання демонструє страхування вантажів та багажу, а також страхування відповідальності перед третіми особами. Інші сегменти ринку не демонстрували суттєвих структурних зрушень.

Найвищий середній рівень страхових виплат має сегмент страхування фінансових ризиків. Друге і третє місце за середнім рівнем чистих страхових виплат посідає страхування кредитів і автострахування. Низький рівень чистих страхових виплат має страхування вантажів та багажу, страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ, страхування майна.

Галузь застосування результатів: страхові компанії, органи пруденційного нагляду за страховим ринком.

Висновки. Напрямами щодо удосконалення майнового і ризикового страхування можуть бути: чітке регламентування організаційно-економічних питань розвитку цих видів страхування; розроблення прозорих та прийнятних правил діяльності страховиків майнової та ризикової сфер страхових послуг; підвищення фінансової стійкості і стабільності показників діяльності страхових компаній; проведення науково-дослідної роботи з підвищення кваліфікації персоналу страховиків і страхових посередників.

Ключові слова: страхування, майнове, ризикове, сегмент, розвиток, формалізація.

**ФОРМАЛИЗАЦИЯ РАЗВИТИЯ СЕГМЕНТА
ИМУЩЕСТВЕННОГО И РИСКОВОГО СТРАХОВАНИЯ****Косова Т.Д.
Слободянюк О.В.**

Предметом исследования является сегмент имущественного и рискового страхования.

Целью исследования является разработка предложений по усовершенствованию развития сегментов имущественного и рискового страхования.

Методы, которые были использованы в процессе исследования: обобщение, метод сравнительного анализа, статистический, корреляционно-регрессионный анализ и построение факторных моделей.

Результаты работы: в течение 2010-2015 годов наибольшие темпы роста валовых и чистых премий демонстрируют такие виды страхования: страхование ответственности перед третьими лицами, страхование грузов и багажа, авиационное страхование, страхование финансовых рисков, автострахование, страхование от несчастных случаев. Сократились валовые и чистые премии по таким видам страхования: страхование кредитов, страхование от несчастных случаев на транспорте. По страхованию имущества и страхованию от огневых рисков и рисков стихийных явлений валовые премии сократились, а чистые премии выросли.

Наиболее мощным сегментом рынка имущественного и рискового страхования является автострахование - страхование наземного транспорта, обязательное страхование гражданско-правовой ответственности владельцев транспортных средств, «Зеленая карта». Второе место по объему валовых и чистых страховых премий имеет страхование имущества, однако сегмент демонстрирует сокращение. По страхованию финансовых рисков удельный вес валовых и чистых страховых премий является третьим по размеру и продолжает расти. Четвертое место имеет сегмент страхования от огневых рисков и рисков стихийных явлений. Стойкую тенденцию к росту демонстрирует страхование грузов и багажа, а также страхование ответственности перед третьими лицами. Другие сегменты рынка не демонстрировали существенных структурных сдвигов.

Наибольший средний уровень страховых выплат имеет сегмент страхования финансовых рисков. Второе и третье место по среднему уровню чистых страховых выплат занимает страхование кредитов и автострахование. Низкий уровень чистых страховых выплат имеет страхование грузов и багажа, страхования от огневых рисков и рисков стихийных явлений, страхования имущества.

Отрасль применения результатов: страховые компании, органы пруденционного надзора за страховым рынком.

Выводы. Направлениями совершенствования имущественного и рискового страхования могут быть: четкое регламентирование организационно-экономических вопросов развития этих видов страхования; разработка прозрачных и приемлемых правил деятельности страховщиков имущественной и рисковогой сфер страховых услуг; повышение финансовой устойчивости и стабильности показателей деятельности страховых компаний; проведение научно-исследовательской работы по повышению квалификации персонала страховщиков и страховых посредников.

Ключевые слова: страхование, имущественное, рисковое, сегмент, развитие, формализация

FORMALIZATION OF THE DEVELOPMENT OF THE SEGMENT OF PROPERTY AND RISK INSURANCE

Kosova T.D.
Slobodyanyuk O.V.

Subject of research is the segment of property and risk insurance.

The purpose of research is a work of proposals for improving the development of segments of property and risk insurance.

Methodology of research: generalization, the method of comparative analysis, statistical, correlation-regression analysis and the construction of factor models.

The results of research: during the years 2010-2015 the highest growth in gross and net premiums show the following types of insurance: insurance third party liability, cargo and luggage insurance, aviation insurance, financial risk insurance, auto insurance, insurance against accidents. Decreased gross and net premiums on these types of insurance, credit insurance, insurance upon accidents on transport. For insurance and property insurance against fire risks and risks of natural disasters, gross premiums declined, while net premiums increased

The most powerful market segment property and risk insurance is auto insurance - insurance of land transport, compulsory insurance of civil liability of vehicle owners, «Green Card.» Second place in terms of gross and net premiums have property insurance, but the segment shows contraction. For insurance of financial risks proportion of gross and net premiums written is the third in size and continues to grow. Fourth place is a segment of insurance against fire risks and risks of natural phenomena. Stable growth trend demonstrates cargo and baggage insurance and third party liability. Other segments showed no significant structural changes.

The highest average level of claims is a segment of insurance of financial risks. Second and third place in the average level of net insurance payments takes credit insurance and auto insurance. The low level of net insurance benefits have cargo and baggage insurance against fire risks and risks of natural disasters, property insurance

Areas of results implementation: Insurance companies, organs of prudential supervision of the insurance market.

Conclusions. Directions for improvement of property and risk insurance may be: clear regulation of organizational and economic development of these types of insurance; development of transparent and acceptable rules of property insurers and risk insurance sectors; increased financial stability and sustainability performance of insurance companies; conducting research work on staff development insurers and insurance brokers

Keywords: university, financial services market, competitiveness, international university rankings, world rankings.

Постановка проблеми. За своєю суттю майнове страхування є найбільш розвинутим і складним видом страхування, з якого розпочалася його історія. Майнове страхування є ефективним та доступним засобом захисту майнових інтересів усіх господарюючих суб'єктів. Значення даного страхування зумовлене тим, що майно служить обов'язковим елементом господарської діяльності юридичних осіб і життєдіяльності людей, тому забезпечення страхового захисту майна є пріоритетним в системі страхових відносин. На сьогоднішній день майнове страхування демонструє високі показники розвитку тому, створення його дієвої системи є основою для забезпечення стабільності та ефективності економічних відносин, підвищення рівня життя населення та соціальної стабілізації, створення міцної системи захисту як фінансів держави, так й інтересів окремих громадян та підприємництва, що можливо лише шляхом проведення ефективної державної політики, направленої на регулювання страхового ринку в Україні [1, с. 200].

Майнове страхування у державах з ринковою економікою відіграє ключову роль, що пояснюється тим, що дана галузь страхування сприяє відновленню майнових інтересів у разі впливу різного роду негативних подій та сприяє зміцненню фінансів держави. Майнове страхування зокрема і страхування в цілому, є важливим джерелом довгострокових інвестицій та зменшує навантаження на бюджет держави у разі настання страхових випадків. Характерним для страхування майна є виділення ризиків, що не пов'язані між собою ієрархічно, тобто страхування майна від вогню, страхування сільськогосподарських культур від засухи та стихійних лих; страхування тварин від падежу та вимушеного забою; страхування транспортних засобів від аварій, викрадення та інших небезпек.

Аналіз досліджень і публікацій. Питання розвитку майнового та ризикового страхування знаходяться у центрі уваги багатьох вчених. С.О. Рубан, Д.Р. Абрамітова відзначають, що незважаючи на лідерство за майновим страхуванням серед країн Європи, практика функціонування страхових ринків Німеччини, Великобританії та Франції має істотні відмінності, які пов'язані, головним чином, з тенденціями розвитку та питомою вагою обсягу зібраних страхових премій і відшкодувань автомобільного страхування та страхування майна у структурі «нон-лайф» страхування, а також особливостями регулювання та стимулювання каналів збуту страхових послуг [2, с. 235]. Еволюційні і галузеві особливості майнового страхування, зокрема у промисловості, сільському і ресторанному господарстві розглядаються у працях В.М. Стецюк, О.Ю. Толстенко [3], Т.О. Петрішиної [4], Р.М. Мамчур [5], Н.В. Михайлової [6]. Питання ризикових аспектів порушуються такими вченими, як О.В. Тимошенко [7], Ю.М. Клапків [8], С.В. Семіколенова, А.П. Грабар [9], О.Т. Прокопчук, Ю.В. Улянич, К.Ф. Улянич [10]. Високо оцінюючи науковий доробок указаних авторів, слід визнати брак системних підходів до дослідження закономірностей розвитку сегментів майнового та ризикового страхування.

Мета дослідження – розробка пропозицій із удосконалення розвитку сегментів майнового та ризикового страхування.

Основні результати дослідження. Майнове страхування – це найбільш значний сегмент страхового ринку. Великою мірою це обумовлено різноманітністю його підвидів, адже до майнового страхування відносять: страхування засобів повітряного, наземного та водного транспорту, страхування вантажів, страхування сільськогосподарських культур, страхування тварин, страхування інших видів майна, страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ, страхування фінансових і кредитних ризиків тощо.

Майнове страхування - це галузь страхування, в якій об'єктом страхових відносин є майнові інтереси, що не суперечать законодавству України, пов'язані з володінням, користуванням і розпорядженням майном юридичних або фізичних осіб, які здійснюються на підставі добровільно укладеного договору між страховиком і страхувальником. У ринковій економіці галузь страхових послуг грає важливу роль для всього суспільства.

Однак ці проблеми в повній мірі не впливають на розвиток страхового ринку в галузі майнового страхування і це доказує огляд статистичних даних за останні періоди роботи страхових компаній.

Галузева структура страхування, пов'язана з об'єктами страхування. Стаття 4 Закону України «Про страхування» [11] дає визначення майнового страхування саме через його об'єкти. Майнове страхування (страхування майна) - це галузь страхування, предметом якого є майнові інтереси, що не суперечать законодавству України, пов'язані з володінням, користуванням і розпорядженням майном.

До майна відносять:

1) матеріальні цінності, речі, що перебувають у володінні, користуванні чи розпорядженні юридичних та фізичних осіб. Речове майно поділяють на дві групи: нерухоме (земля та прикріплені до неї об'єкти) і рухоме (транспортні засоби та інші речі, що можуть переміщуватись у просторі);

2) майнові права і зобов'язання фізичних і юридичних осіб щодо користування землею, водою, корисними копалинами, іншими природними ресурсами, а також будівлями, спорудами, обладнанням і т. ін., товарними знаками, правами, торговельними марками тощо. До майна відносять гроші, цінні папери тощо.

У табл. 1 наведено динаміку страхових премій страхових компаній «Non-Life». Протягом 2010-2015 років обсяг валових премій із майнового і ризикового страхування зріс на 19,2%, а валових – на 56,5%.

Найвищі темпи зростання валових і чистих премій демонструють такі види страхування: страхування відповідальності перед третіми особами (211,5% і 275,1%), страхування вантажів та багажу – відповідно 195,1% і 156,6%, авіаційне страхування (162,2% і 191,5%), страхування фінансових ризиків (124,3% і 287,5%), автострахування (КАСКО, ОСЦПВ, «Зелена картка») (137,6% і 144,7%), страхування від нещасних випадків (120,2% і 126,9%). Скоротилися валові та чисті премії по таких видах страхування: страхування кредитів – відповідно 69,7% і 78,1%, страхування від нещасних випадків на транспорті (48,3% і 53,3%). Валові премії по страхуванню майна та страхуванню від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ скоротилися – темпи росту становлять відповідно 79,7% і 65,3%, а чисті премії зросли (130,2% і 111,7%).

Найбільш потужним сегментом ринку майнового і ризикового страхування є автострахування - страхування наземного транспорту (КАСКО), обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників транспортних засобів (ОСЦПВ), «Зелена картка» (табл. 2). Середня частка валових премій становить 30,06% і протягом 2010-2015 років вона зросла на 4,19%, а чистих – 38,82%, проте вона скоротилася на 3,33%. Друге місце за обсягом валових і чистих страхових премій має страхування майна – відповідно 16,08% і 14,24%, проте сегмент демонструє скорочення, що віддзеркалює їх зменшення відповідно на 6,86% та 2,48%. По страхуванню фінансових ризиків питома вага валових (14,99%) і чистих страхових премій (12,02%) є третьою за розміром і продовжує зростання відповідно на 0,59% і 5,55%. Четверте місце має сегмент страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ. Середня частка валових премій склала 11,14%, проте вона скоротилася на 6,5%, середня частка чистих премій (9,71%) також зменшилася на 2,90%. Стійку тенденцію до зростання демонструє страхування вантажів та багажу – приріст частки валових премій становить 5,51% при їх середньому розмірі 8,43%, а також страхування відповідальності перед третіми особами – приріст частки премій більше 3% при їх середньому рівні близько 6%. Інші сегменти ринку не демонстрували суттєвих структурних зрушень – частка страхування від нещасних випадків становить трохи менше 4%, страхування кредитів – трохи більше 2,5%, авіаційне страхування – близько 1,5%, страхування від нещасних випадків на транспорті – більше 0,7%.

Найвищий середній рівень страхових виплат має сегмент страхування фінансових ризиків (63,94%), передусім за рахунок 2010 року, коли рівень чистих страхових виплат склав 259,2% (табл. 3). Друге і третє місце за середнім рівнем чистих страхових виплат посідає страхування кредитів (47,82%) і автострахування (КАСКО, ОСЦПВ, «Зелена картка») - 44,05%. Низький рівень чистих страхових виплат має страхування вантажів та багажу - 6,25%, страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ - 9,53%, страхування майна - 10,93%.

Встановлено тісний прямий кореляційний зв'язок між фактором та результативним показником по автострахуванню ($r=0,777$), страхуванню фінансових ризиків ($r=0,988$), страхуванню кредитів ($r=0,779$), страхуванню вантажів та багажу ($r=0,672$). Отримано статистично значущу кореляційно-регресійну модель залежності частки ринку страхування фінансових ризиків від рівня чистих виплат:

Таблиця 1. Динаміка страхових премій страхових компаній «Non-Life»

Види страхування	2010		2011		2012		2013		2014		2015		Темпи росту 2015/2010	
	млн. грн.													
	Валові	Чисті	Валові	Чисті	Валові	Чисті	Валові	Чисті	Валові	Чисті	Валові	Чисті	Валові	Чисті
Автострахування (КАСКО, ОСЦПВ, «Зелена картка»)	5722,1	5059,0	6153,1	5658,1	6252,1	5938,2	6669,3	5982,2	6560,0	5947,5	7871,6	7322,4	137,6	144,7
Страхування фінансових ризиків	2894,3	755,7	2856,5	2008,3	2263,0	2098,4	3857,6	2401,3	4339,9	2019,1	3598,6	2172,9	124,3	287,5
Страхування вантажів та багажу	1822,2	801,7	1497,1	924,6	1060,2	948,7	1523,4	965,7	1842,0	860,4	3555,4	1255,4	195,1	156,6
Страхування майна	4371,8	1680,8	3298,8	2229,9	2821,9	2606,6	3769,2	2489,7	3205,3	2045,1	3486,2	2188,1	79,7	130,2
Страхування відповідальності перед третіми особами	973,7	505,9	1197,9	680,7	1012,2	940,3	1817,2	1033,9	1439,9	671,7	2059,6	1391,5	211,5	275,1
Страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ	3029,8	1156,3	2439,1	1827,6	1939,4	1830,1	2780,4	1649,3	2307,9	1250,4	1977,6	1292,1	65,3	111,7
Страхування від нещасних випадків	445,5	348,9	672,9	561,6	826,6	756,4	1431,3	990,9	963,3	638,0	535,5	442,7	120,2	126,9
Авіаційне страхування	276,8	222,9	260,4	200,5	309,8	255,3	238,9	223,6	276,7	265,8	449,0	426,9	162,2	191,5
Страхування кредитів	500,3	256,4	469,6	334,6	518,3	498,0	1026,0	684,0	684,7	388,2	348,7	200,2	69,7	78,1
Страхування від нещасних випадків на транспорті	152,2	133,6	148,7	139,9	157,8	148,7	174,5	154,3	120,9	109,2	73,5	71,2	48,3	53,3
Інші види страхування	897,1	477,3	883,3	682,2	890,4	849,3	1075,1	780,9	909,4	408,9	1173,8	1073,4	130,8	224,9
Всього	21085,8	11398,5	19877,4	15248	18051,7	16870	24362,9	17355,8	22650	14604,3	25129,5	17836,8	119,2	156,5

Джерело: складено за даними [12]

Таблиця 2. Динаміка структури страхових премій, %

Види страхування	2010		2011		2012		2013		2014		2015		Середнє		Зміна питомої ваги	
	Валові	Чисті	Валові	Чисті	Валові	Чисті	Валові	Чисті	Валові	Чисті	Валові	Чисті	Валові	Чисті	Валові	Чисті
Автострахування (КАСКО, ОСЦПВ, «Зелена картка»)	27,14	44,38	30,96	37,11	34,63	35,20	27,37	34,47	28,96	40,72	31,32	41,05	30,06	38,82	4,19	-3,33
Страхування фінансових ризиків	13,73	6,63	14,37	13,17	12,54	12,44	15,83	13,84	19,16	13,83	14,32	12,18	14,99	12,02	0,59	5,55
Страхування вантажів та багажу	8,64	7,03	7,53	6,06	5,87	5,62	6,25	5,56	8,13	5,89	14,15	7,04	8,43	6,20	5,51	0,00
Страхування майна	20,73	14,75	16,60	14,62	15,63	15,45	15,47	14,35	14,15	14,00	13,87	12,27	16,08	14,24	-6,86	-2,48
Страхування відповідальності перед третіми особами	4,62	4,44	6,03	4,46	5,61	5,57	7,46	5,96	6,36	4,60	8,20	7,80	6,38	5,47	3,58	3,36
Страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ	14,37	10,14	12,27	11,99	10,74	10,85	11,41	9,50	10,19	8,56	7,87	7,24	11,14	9,71	-6,50	-2,90
Страхування від нещасних випадків	2,11	3,06	3,39	3,68	4,58	4,48	5,87	5,71	4,25	4,37	2,13	2,48	3,72	3,96	0,02	-0,58
Авіаційне страхування	1,31	1,96	1,31	1,31	1,72	1,51	0,98	1,29	1,22	1,82	1,79	2,39	1,39	1,71	0,47	0,44
Страхування кредитів	2,37	2,25	2,36	2,19	2,87	2,95	4,21	3,94	3,02	2,66	1,39	1,12	2,70	2,52	-0,99	-1,13
Страхування від нещасних випадків на транспорті	0,72	1,17	0,75	0,92	0,87	0,88	0,72	0,89	0,53	0,75	0,29	0,40	0,65	0,84	-0,43	-0,77
Інші види страхування	4,25	4,19	4,44	4,47	4,93	5,03	4,41	4,50	4,02	2,80	4,67	6,02	4,45	4,50	0,42	1,83
Всього	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100,00	100,00	100	100

Джерело: складено за даними [12]

Таблиця 3. Динаміка абсолютного і відносного рівня чистих страхових виплат

Види страхування	Обсяг чистих страхових виплат, млн. грн.						Темпи росту, 2015/2010, %	Рівень чистих страхових виплат, %						Абсолютний приріст, 2015/2010, %	
	2010	2011	2012	2013	2014	2015		2010	2011	2012	2013	2014	2015		середнє
Автострахування (КАСКО, ОСЦПВ, «Зелена картка»)	2538,2	2345,5	2478,5	2559,6	2744,1	3077,6	121,25	50,17	41,45	41,74	42,79	46,14	42,03	44,05	-8,14
Страхування фінансових ризиків	1959,1	801,1	438	89,3	41,6	1257,3	64,18	259,24	39,89	20,87	3,72	2,06	57,86	63,94	-201,38
Страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ	177	159,2	143	69,1	161,7	106,4	60,11	15,31	8,71	7,81	4,19	12,93	8,23	9,53	-7,08
Страхування майна	133,8	193,8	399,8	137,6	172,5	429,3	320,85	7,96	8,69	15,34	5,53	8,43	19,62	10,93	11,66
Страхування кредитів	151,1	46,9	163,9	98,8	60	302,6	200,26	58,93	14,02	32,91	14,44	15,46	151,15	47,82	-14,02
Страхування вантажів та багажу	-	-	50,9	67,3	30,4	114,6	-	-	-	5,37	6,97	3,53	9,13	6,25	-
Авіаційне страхування	-	-	2,7	22,7	9,8	22,6	-	-	-	2,7	22,7	9,8	22,6	14,45	-
Інші види страхування	157,1	227,1	149,1	195,1	145,7	386,3	245,89	32,91	33,29	17,56	24,98	35,63	35,99	30,06	3,08
Всього	5116,3	3773,6	3825,9	3239,5	3365,8	5696,7	111,34	44,89	24,75	22,68	18,67	23,05	31,94	27,66	-12,95

Джерело: складено за даними [12]

$$ЧРСФР = -0,02748 * РЧВСФР + 13,77218, \quad R^2 = 0,976 \quad (1)$$

де ЧРСФР – частка ринку страхування фінансових ризиків, %;

РЧВСФР – рівень чистих виплат зі страхування фінансових ризиків, %.

Достовірність побудованої моделі підтверджується високим значенням квадратичного коефіцієнта кореляції ($R^2=0,976$), а також р-значеннями перед фактором (0,000203) і вільним членом (0,000000). Побудовану модель можна інтерпретувати таким чином: при зростанні рівня виплат частка ринку скорочується, оскільки перед фактором від'ємне значення множника. Це наочно демонструє динаміка ринку: при виплатах 259,24% частка ринку була 6,63%, при виплатах 3,72%-2,06% частка ринку була найвищою - 13,84%-13,83%. Відсутність закономірностей взаємозв'язку частки ринку від рівня страхових виплат спостерігається по таким видам страхування: страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ ($r=0,027$), страхування майна ($r=0,488$). Саме обсяг операцій на цих сегментах страхового ринку скорочується. Аналогічна тенденція виявляється на малорозвинutih сегментах ринку – авіаційному страхуванні ($r=0,270$) та інших ($r=0,209$).

Динаміка основних показників страхування автотранспорту страхування наземного транспорту (КАСКО), страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів за внутрішніми договорами (ОСЦПВ) та за міжнародними договорами («Зелена картка») - наведена в табл. 4. За 9 місяців 2016 року обсяг валових страхових премій з автострахування (КАСКО, ОСЦПВ, «Зелена картка») збільшився на 19,0%, обсяг валових страхових виплат зріс на 19,6%. При цьому частка валових страхових премій по КАСКО становить трохи менше 48%, а у виплатах – скоротилася із 57,45% до 53,17%. Питома вага ОСЦПВ у валових страхових преміях становить трохи більше 38%, а у виплатах зросла із 34,13 до 36,02%.

Таблиця 4. Динаміка основних показників автострахування за 9 місяців 2015-2016 рр.

Вид страхування	Валові страхові премії				Валові страхові виплати				Рівень валових страхових виплат, %		Темпи приросту 2016/2015, %	
	2015		2016		2015		2016		2015	2016	валові страхові премії	валові страхові виплати
	млн. грн.	структура, %	млн. грн.	структура, %	млн. грн.	структура, %	млн. грн.	структура, %				
Страхування наземного транспорту (КАСКО)	2724,5	47,78	3243,7	47,79	1335,5	57,45	1478,4	53,17	49,02	45,58	19,1	10,7
Обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (ОСЦПВ)	2201,6	38,61	2602,8	38,35	793,4	34,13	1001,6	36,02	36,04	38,48	18,2	26,2
Обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (за міжнародними договорами) «Зелена картка»	775,5	13,60	940,6	13,86	195,7	8,42	300,6	10,81	25,24	31,96	21,3	53,6
Всього	5701,6	100,00	6787,1	100,00	2324,6	100,00	2780,6	100,00	40,77	40,97	19	19,6

Джерело: складено за даними [12]

Надходження валових страхових премій при страхуванні наземного транспорту (КАСКО) за 9 місяців 2016 року збільшилося на 19,1% у порівнянні з аналогічним періодом 2015 року і становило 3 243,7 млн. грн., при страхуванні цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (ОСЦПВ) обсяг валових страхових премій збільшився на 18,2% і становив 2602,8 млн. грн.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Протягом 2010-2015 років найвищі темпи зростання валових і чистих премій демонструють такі види страхування: страхування відповідальності перед третіми особами, страхування вантажів та багажу, авіаційне страхування, страхування фінансових ризиків, автострахування (КАСКО, ОСЦПВ, «Зелена картка»), страхування від нещасних випадків. Скоротилися валові та чисті премії по таких видах страхування: страхування кредитів, страхування від нещасних випадків на транспорті. По страхуванню майна та страхуванню від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ валові премії скоротилися, а чисті премії зросли.

Найбільш потужним сегментом ринку майнового і ризикового страхування є автострахування - страхування наземного транспорту (КАСКО), обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників транспортних засобів (ОСЦПВ), «Зелена картка». Друге місце за обсягом валових і чистих страхових премій має страхування майна, проте сегмент демонструє скорочення. По страхуванню фінансових ризиків питома вага валових і чистих страхових премій є третьою за розміром і продовжує зростання. Четверте місце має сегмент страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ. Стійку тенденцію до зростання демонструє страхування вантажів та багажу, а також страхування відповідальності перед третіми особами. Інші сегменти ринку не демонстрували суттєвих структурних зрушень.

Найвищий середній рівень страхових виплат має сегмент страхування фінансових ризиків. Друге і третє місце за середнім рівнем чистих страхових виплат посідає страхування кредитів і автострахування (КАСКО, ОСЦПВ, «Зелена картка»). Низький рівень чистих страхових виплат має страхування вантажів та багажу, страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ, страхування майна.

Напрямами щодо удосконалення майнового і ризикового страхування можуть бути: чітке регламентування організаційно-економічних питань розвитку цих видів страхування; розроблення прозорих та прийнятних правил діяльності страховиків майнової та ризикової сфер страхових послуг; підвищення фінансової стійкості і стабільності показників діяльності страхових компаній; проведення науково-дослідної роботи з підвищення кваліфікації персоналу страховиків і страхових посередників тощо.

Список використаних джерел

1. Слободянюк О.В. Страхування як запорука відшкодування збитків при пошкодженні та втраті майна / О. В. Слободянюк, Г. В. Толкачева // Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління. – 2016. - Том 15. - № 1(32) – С.172-201.
2. Рубан С. О. Майнове страхування: досвід країн Європи / С. О. Рубан, Д. Р. Абрамітова // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. - 2012. - Вип. 36. - С. 228-236.
3. Стецюк В. М. Особливості обов'язкового майнового страхування в умовах еволюційного розвитку / В. М. Стецюк, О. Ю. Толстенко // Наукові записки [Національного університету «Острозька академія»]. Сер. : Економіка. - 2012. - Вип. 20. - С. 208-212.
4. Петрішина Т.О. Теоретичні аспекти страхування майна і доходів промислових підприємств / Т.О. Петрішина // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. - 2012. - Вип. 8(1). - С. 54-59.
5. Мамчур Р. М. Основні тенденції розвитку майнового страхування в сільському господарстві / Р. М. Мамчур // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Сер. : Економіка, аграрний менеджмент, бізнес. - 2013. - Вип. 181(4). - С. 237-243.
6. Михайлова Н. В. Основні умови страхування майна підприємств ресторанного господарства / Н. В. Михайлова // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. - 2011. - Вип. 2. - С. 340-347.
7. Тимошенко О. В. Страхування фінансових ризиків як фактор забезпечення фінансових ресурсів підприємства / О. В. Тимошенко // Економічний простір. - 2013. - № 71. - С. 135-143.
8. Клапків Ю. М. Дефініція та особливості класифікації катастрофічних ризиків у теорії страхування / Ю. М. Клапків // Фінансовий простір. - 2013. - № 3. - С. 145-149.
9. Семіколенова С. В. Проблеми та перспективи розвитку страхування фінансових ризиків в Україні / С. В. Семіколенова, А. П. Грабар // Наукові записки НаУКМА. Економічні науки. - 2013. - Т. 146. - С. 91-95.
10. Прокопчук О. Т. Зарубіжний досвід страхування аграрних ризиків та доцільність його застосування в Україні / О. Т. Прокопчук, Ю. В. Улянич, К. Ф. Улянич // Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва. - 2013. - Вип. 83. - С. 227-234.
11. Про страхування: Закон України від 07.03.1996 № 85/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80>
12. Огляд страхового ринку: Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nfp.gov.ua/content/strahoviy-rinok.html>

References

1. Slobodjanjuk O.V., Tolkacheva G.V. (2016), *Strahuvannja jak zaporuka vidshkoduvannja zbytkiv pry poskodzhenni ta vtrati majna [Insurance as a guarantee of compensation in case of damage and loss of property]*, *Market economy: contemporary theory and practice of management*, T. 15, No. 1(32), pp.172-201.

2. Ruban S.O., Abramitova D.R. (2012), *Majnovе strahuvannja: dosvid krai'n Jevropy [Property insurance: Experience Europe], Problems and prospects of the banking system of Ukraine, Vol. 36, pp. 228-236.*
3. Stecjuk V.M., Tolstenko O.Ju. (2012), *Osoblyvosti obov'jazkovogo majnovogo strahuvannja v umovah evolucijnogo rozvytku [Features compulsory property insurance in terms of evolutionary development], Scientific Notes [National University «Ostroh Academy»]. Avg. : Economy, Vol. 20, pp. 208-212*
4. Petrishyna T.O. (2012), *Teoretychni aspekty strahuvannja majna i dohodiv promyslovyh pidpryjemstv [Theoretical aspects of property insurance and income industrial], Actual problems of economic development of the region, Vol. 8 (1), pp. 54-59.*
5. Mamchur R.M. (2013), *Osnovni tendencii' rozvytku majnovogo strahuvannja v sil's'komu gospodarstvi [Major trends in property insurance in agriculture], Scientific Bulletin of National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine. Avg. : Economics, farm management business, Vol. 181 (4), pp. 237-243.*
6. Myhajlova N.V. (2011), *Osnovni umovy strahuvannja majna pidpryjemstv restorannogo gospodarstva [Key terms of property insurance companies restaurant business], Economic strategy and prospects of trade and services, Vol. 2, pp. 340-347.*
7. Tymoshenko O.V. (2013), *Strahuvannja finansovyh ryzykiv jak faktor zabezpechennja finansovyh resursiv pidpryjemstva [Insurance of financial risks as a factor in providing financial resources], Economic Space, No. 71, pp. 135-14.*
8. Klapkiv Ju.M. (2013), *Definicija ta osoblyvosti klasyfikacii' katastrofichnyh ryzykiv u teorii' strahuvannja [Definition and classification features of catastrophic risk insurance in the theory], Financial space, No. 3, pp. 145-149.*
9. Sjemikolenova S.V. (2013), *Problemy ta perspektyvy rozvytku strahuvannja finansovyh ryzykiv v Ukraїni [Problems and prospects of financial risk insurance in Ukraine], Scientific notes NaUKMA. Economic science, Vol 146, pp. 91-95.*
10. Prokopchuk O.T., Uljanych Ju.V., Uljanych K.F. (2013), *Zarubizhnyj dosvid strahuvannja agrarnyh ryzykiv ta docil'nist' jogo zastosuvannja v Ukraїni [Foreign experience agricultural insurance risks and the feasibility of its application in Ukraine], Proceedings of Uman National University of Horticulture, Vol. 83, pp. 227-234.*
11. *Pro strahuvannja: Zakon Ukraїny (1996) [Insurance: Law of Ukraine]: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80>*
12. *Ogljad strahovogo rynku: Nacional'na komisija, shho zdijsnjuje derzhavne reguljuvannja u sferi ryнкiv finansovyh poslug [Insurance Market Review: The National Commission for State Regulation of Financial Services Markets]: <https://nfp.gov.ua/content/strahoviy-rinok.html>*

ДАНИ ПРО АВТОРІВ

Косова Тетяна Дмитрівна, доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансів, підприємництва та біржової діяльності,

Класичний приватний університет (м. Запоріжжя)

70-б, Жуковського, Запоріжжя, 69002 Україна

e-mail: znatok777@meta.ua

Слободянюк Ольга Василівна, кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування,

Київський національний торговельно-економічний університет, Одеський інститут (м.Одеса)

6, 25 Чапаєвської дивізії, Одеса, 65070 Україна

e-mail: 2008@ukr.net

ДАНИЕ ОБ АВТОРАХ

Косова Татьяна Дмитриевна, доктор экономических наук, профессор, профессор кафедры финансов, предпринимательства и биржевой деятельности,

Классический частный университет (г. Запорожье)

70-б, Жуковского, Запорожье, 69002 Украина

e-mail: znatok777@meta.ua

Слободянюк Ольга Васильевна, кандидат экономических наук, доцент, заведующий кафедры финансов, банковского дела и страхования,

Киевский национальный торгово-экономический университет, Одесский институт (г.Одесса)

6, 25 Чапаевской дивизии, Одесса, 65070 Украина

e-mail: 2008@ukr.net

DATA ABOUT AUTHORS

Kosova Tetiana Dmutriivna, Doctor of Sciences in Economy, professor of Finance, Entrepreneurship and Exchange Activities Department,

Classical Private University, Zaporizhzhya

70-b Zhukovsky, Zaporizhzhya, 69002 Ukraine

e-mail: znatok777@meta.ua

Slobodyanyuk Olga Vasuliivna, Candidate of Sciences in Economy, Assistant Professor, Head of the Finance, Banking and Insurance Department,

Kyiv National University of Trade and Economics, Odessa Institute, Odessa

6, 25 Chapayev Division, Odessa, 65070 Ukraine